

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. —
Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четвртъ год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 14. У Новоме Саду, 14. Априла 1860.

ГОД III.

Мисли о школи и учителяма.

XXII.

Учителске радости и жалости.

Пре неки дан дође ми една књижица така, која учителске радости и жалости претресаше. Ту бияше све радости и све злопате едно с' другим одмерено, и фацит рачуна бияше, да су учители сретни люди.

Писателъ исте књижице врло е лепо мислио, и потрудио се све могуће случаеве у призрение узети, само што за доказ овогъ ние баш толикогъ рачуна ни нужно. Сваки се човек држи онда за најеретниа, кад ону службу има, кою најволие; тако е и код нас учителя, любов званія и чина најглавниа извор радости наши. Без любви службе нема за нас среће, па да би низ службу сва на свету блага имали, без любви би намъ служба само терет била, а ништа више.

Любав учителскогъ чина има две основе; или чин наш зато волемо, што се осећамо рођени за њега, да смо већ с' рођенѣмъ на свет таленте за овај чин донели, да нам е дакле суђено то бити, пак школа е полъе, на коем се и до определногъ савршенства изобразити, и свету у корист бити можемо; или чин овај волемо са његове велике важности, не по людскомъ умишлѣню него по Божіој наредби; ер служба Божія и благослов нѣзин ние само од овогъ света и

живота Неко е дакле учитељ, што се осећа на то рођен, а неко, што важности учитељскогъ чина почитуе и воли учитељ бити. Обе су любви лепе и свете, и учитељ, кои е едномъ ил другомъ заданут мора се сретан осећати, не само што у чину живи, кои найволие, него и зато ер о срећи и благослову целогъ потомства ради. Найсретнии е онај, кои ове обе любви има; само е жалост, да е и овде као свуд много позвани а мало изабрани.

За човека, кои е цел свогъ живота познао и прави деланя правац нашао, неможе ништа повольније бити, него имати свое одлучено полје деланя, где све кроз познае, превиди и наредити уме, где се речи његове не губе као онога вапијућег у пустињи, где добра дела не пропадаю и не губе се као капљ у мору.

Кад узмемо дела людска по правој важности мерити и оценѣвати, я онда неznamъ има ли важнијега и светлигъ деланя него люде с' нами живеће учити, особито у кругу мањем, где е увек успех найвећи и найизвестнии, и известан благослов чак до прапраунука.

Најпосле да гледнемо и награде Я држимъ да любви нема веће награде него любов, и любов е увек добље, у маломъ кругу пре и лакше него у великом, међу простимъ людма срдачнѣе и безазленије него међу непростима, и у овом кругу мира и одлученя од немира великогъ света благословение него онамо. У тишини любов любов налази и већма се една другој и с' другомъ радуе; зато и есте чин учитељски и свештенички најлепши, нити я икогъ на свету знамъ кои би се извесношћу успеха свога дела и трудова са њима мерити и упоредити мого. Где яби двое, любећи народ и младеж у слоги и с' побожношћу делаю, ту њини и оманѣи труди найвеќа добра и благослове цзведу, ер они сваку главу свогъ паства кроз

и кроз познаю, до дна срца и душе знаю, оца и сина, матер и ћер, и њиово е село њиов свет, али свет најрођенији, најмилији, свет любви и радованя и задовољства, како га нико више нема. Гледните и потражите то у вишим службама, нигде тогъ наћи нећете. Што ко на вишем месту стоји, и што би још више любви и искренности требао, тим е мање има, и осамљенији стоји; тамо се све само у папир пише, а не у срца; тамо едан за другимъ долази и пролази, и круне и жезле прима и оставља, а люди и непитаю за њи; али кад добар свештеник ил учитель, после дужегъ времена благословеногъ деланя свое люде оставити мора, чисто све радости застану, у свакомъ оку жалост, као да би сви викали: остави код нас, док и ми сви е' тобомъ непођемо.

Великїй Петакъ и вел. Субота.

(Една лекція за Псалтирце и за другу старію децу.)

Великїй Петакъ е онај светїй данъ, у кои мы држимо споменъ страдања, смрти и погребенія христовогъ. Света Црква и сва њна православна чеда проведе овај данъ у највећој жалости и у побожномъ разматраню велике милости Божіе према роду човечијемъ, која се у тај данъ сбыла. Милозвучный гласъ звона умукнуо е и место њѣга за знак тишине и жалости тавный звукъ клепала позива насъ на Бденије, Часове, Вечерњъ и на Плачь Матере Божіе. Свештеници у црно обучени читаю страстна Евангелія; Пѣвци пою тужне пѣсме духовне о неблагодарности Юдиной, о незаконію юдейскихъ старешина, и о страданю христовомъ, и е' тимъ толкую, разясняваю и

іоштѣ живлѣ предѣ очи ставляю сакуплѣноме народу све оно што се у страстнымъ евангеліама чита, а народъ с' упалѣнымъ воптаницама с' найвећомъ тишиномъ и смерношћу слуша света евангелія, и пое са пѣвцима у славу Сына Божіега, кои е изъ любви к' роду човечіемъ понизіо себе до саме горке смрти на крстноме дрвету, и чудећи се той великой милости и дуготрпелливости божіой, с' дубокимъ кланянѣмъ предѣ Свемогућимъ излива свое прославлянѣ после свакога Евангелія вапіюћи: „Слава долготерпѣнію твоєму Господи.“

Іоштѣ у очи великогъ петка око 8 сатій у вече скупляю се вѣрни на свеноћно бденіе, кое садржи у себи ютренѣ одъ великога петка. Ту пошто се шестопсалміе очита и одное трипутъ тропаръ у коме се описуе како е Юда свогъ најболѣгъ учителя Христа изъ неситога сребролюбія предао; започну се читати страстна евангелія, коихъ има на брою дванаестъ.

Прво е Евангеліе одъ Іоана. Оно садржи у себи погледню науку христову, и завѣт любви, кога Онъ даде ученицима своима после тайне вечере у горници (себи) на гори сионской, и завршуе се са молитвомъ Христовомъ к' Отцу свомъ небесномъ.

После овога найвећегъ и најдужегъ евангелія, чита се о страданію, распетію, смрти и погребенію Христовомъ по сва четири евангелиста, и читанѣ завршуе се са дванаестымъ евангеліемъ изъ евангелиста Матея, у коме се каже како су Јудеи изъ пакости према Христу запечатали гробъ Нѣговъ, и стражу покрай гроба поставили.

Докле се ова страстна евангелія читаю, у цркви найвећа тишина влада, са смерно к' земљи сборенымъ очима и управо стоећи, са страхомъ слушаю побожни Христіяни последнѣ догађае изъ Земальскогъ живота Спасителѣвогъ, држећи у рукама упалѣне свеће, кое са светлошћу своіомъ у средѣ тамне и мрачне ноћи

светле, као што светли наука Христова коя светлошћу својомъ все нас обасява.

Између првихъ шесть евангелія по се петнаестъ дивныхъ антифона извађеныхъ изъ пророства и псалмова старога завѣта о Христу и изъ самыхъ страстныхъ евангелія; предъ свакимъ евангеліемъ кади ѣаконъ цркву, а пѣвци полагаю пою Съдалень, и то предъ свако евангеліе другій и другій. Ови антифони и съдали потресаю срдце и душу свакогъ побожногъ Христіянина у овай светый часъ и приводе га мисленно на само мѣсто страданія Христова, да умнымъ очима све оно гледа што о страданю Спасителѣвомъ чуе и знаде. Мы ѣемо изъ овыхъ дивныхъ духовныхъ песама само ове две навести:

„Сіа глаголетъ Господь Іудеимъ: Людіе мои что сотворишъ вамъ, или чимъ вамъ стѣжишъ; слѣпцы ваша просвѣтишъ, прокаженныя шчистишъ, мѣжа сѣща на одрѣ исправишъ: Людіе мои что сотворишъ вамъ или что мнѣ воздасте; за маннѣ, желчь: за водѣ, оцетъ: за еже любити ма, ко крестѣ ма пригвоздите. Ктомѣ не стерплю прочее, призовѣ моа языки, и тѣи ма прославлатъ со Отцемъ и Дѣхомъ и азъ имъ дарю животъ вѣчный.“

„Законоположницы Израилевы, Іудее и Фарісее, ликъ Апостолскій копѣтъ къ вамъ: Се храмъ евоже вы разористе: се агнецъ евоже вы распясте, и гробѣ предаете: но властію своєю коскресе. Не лститесь Іудее: той во есть иже въ мори спасый и въ пѣстыни питавый. Той есть животъ и скѣтъ и миръ мірови.“

Овакови и овымъ подобви одъ найизредниихъ духовныхъ пѣеника еачинѣни антифони и съдали пою се до шестога евангелія, затымъ долазе Блаженства евангелеска, и после свакога тропара, у којима се казуе, како е првый човѣкъ пао у грѣхъ окуевши одъ воѣа са запреѣнога дрвета, и како е разбойникъ на

дрвету крстном покаю се викаюћи Христу: Помени ме Господе у Царству твоме. Између слѣдуюћихъ евангелія пов се трипѣснецъ, и стихире на хвалитехъ, у којима се кори родъ израильскій за свою неблагодарность, рѣчма самога Христа Спасителя, кои ипавъ убицама своима прашта у часу самртномъ, еръ незнаю шта чине!

Напоследку пошто се на стиховнѣ страхотно ужасна появљѣня природе у часъ смрти Христове, безаконѣ, и злоѣа неблагодарныхъ Юдея према саздателю света, и туга преблагословене Дѣве Маріе за Исусомъ најживљимъ бояма опише; одпов се јоштъ и кратвій тропаръ у коме се садржи са неколико речій изяснѣнъ догматъ искупљѣня нашегъ чрезъ Исуса Христа: „Искѣпилъ ны еси Ѡ клаткы законнымъ честною твоєю кровію на крестѣ пригвоздивса и копіемъ прободса, безсмертіе источилъ еси человекумъ, Спасе нашъ Слава Тебѣ.

И побожни Христіяни целиваюћи редомъ икону распетаго Спасителя, кои Матер свою ученику Іоану препоручуе, изилазе изъ цркве и по мрачној ноћи враћаю се своима кућама крепећи се у увереню да е Спаситель нашъ путъ, истина и животъ, којимъ се мы едино спасти, и царство божіе заслужити можемо владаюћи се по њговој святой науцы.

У јутру на великій петакъ између трећегъ и шестога часа дана читаю се у цркви предъ гробомъ Христовимъ часови састављѣни изъ Псалмова Давидови, изъ пророштва, у којима се о страдању Христовомъ предсказуе, изъ посланица апостола Павла, у којима се о искупљѣню нашемъ чрезъ Христа учи, и изъ четири евангелія о страдању, распетію и смрти Христовой. На првомъ е часу читанъ одъ евангелиста Матея, на другомъ одъ Марка, на трећемъ одъ Луке, а на четвртомъ одъ Іоанна.

Ове часове, на които су у стара времена и саме окружѣне главе побожно съ народомъ у цркви присутствовале, називамо мы, збогъ тога, царскимъ часовима, и на нѣма се одъ св. оца саставлѣни тропари и стихире са умилениемъ и сладкопѣниемъ пою, а найзнатнѣя е одъ свию последня стихира на деветомъ часу, коя овако гласи: „Днесъ виситъ на дрѣвѣ, иже на водахъ Землю покѣсивый; вѣнцемъ ѿ тернѣа шблагаетса, иже аггелшвъ царь: въ ложнѣю баграницѣ шблагитса шдѣлкай небо шблаки: Забшеніе прѣлтъ, шководивый Адама: гкозми пригкоздиса женихъ црковный: копѣемъ проводеса сынъ дѣвкы: покланяемса страстемъ твоимъ Хрѣсте, покланяемса страстемъ твоимъ Хрѣсте, покланяемса страстемъ твоимъ Хрѣсте, покажи намъ и славное твое воскресеніе.“

(Наставиѣ се.)

Податци

за повѣстницу града Сомбора, а од чести и средиѣ Бачке.

(Наставлѣно.)

Исто тако у варадинскомъ рату год. 1716 и 1717 одликовали су се Сомборци и после пожаревачкогъ мира збогъ витешкихъ своихъ дѣла добыли су за знакъ отличія право войничке вароши, и грбъ на коме се види лавъ с' преднымъ шапама на косо положену кнѣгу насловѣнъ с' круномъ на глави; на кнѣзи стои написано латинско Sz. а у наоколо чита се Sigillum Comitum Oppidi Szombor. Кнезь Јанко сахранѣнъ е у цркви или чело цркве св. Борѣа у Сомбору. Нѣговъ е гробъ у садашњой великой сомборской цркви с' леве стране између амвона и иконе св. Борѣа. Када е год. 1805 блажене упомене епископъ бачкѣй Јоанъ Јоано-

виѣ у Сомбору умро, саранѣнъ в онъ у гробницу Бранковиѣву. Вредно бы было да садашњи сомборски потомци овоме поглавару свомъ и сыну садъ веѣ изумрле породице деспотске у својой цркви споменикъ и надгробну плочу подигну, еръ срамота в да му се готово ни гроба незна.

У архиви протопрезвитерата сомборскогъ налази се врло краткій на латинскомъ езѣку списаный пописъ знаменитыхъ дѣла сомборскихъ ербекихъ предака. У попису томъ кои в у овомъ столеѣу списанъ за кнеза Јанка Бранковиѣа стои ово: „Zomborino adhuc sub militari disciplina vigente, inter plures ex parte Gr. n. u. R. militares Commendants celeberrimus fuit Comes Joannes, vulgo Janko Brankovics, ex antiquissima ante 480 adhuc annos in Illyrico vigente Brankovicsiana Despotarum Familia oriundus, qui postquam strenue pluribus in pugnis contra hostem dimicando bellicosum suum animum, atque erga Summum terrae Principem fidelem ostendisset, Zomborini mortem occubuit, atque in Majori Ecclesia S. M. Georgii tumulatus est; ossa ejusdem occasione funeris Illustrissimi Episcopi Baesiensis, in praefata Ecclesia, solidiori cripta imposita a. 1805 reperta fuere.

После смрти Јанка Бранковиѣа управляла су у Сомбору два капетана. Надъ Србљима быо в ученый и изображенный мужъ Јованъ Дамяновиѣъ,*) а надъ Бунѣвцима Матія Марковиѣъ сынъ преѣе бывшегъ капетана Ђорѣа Марковиѣа а унукъ Доминиковъ. Кадъ се год. 1737. за владе кесара Карла II. ратъ с' Турцима започне, Сомборци су у стану кесаревомъ имали свое конянике и пешаке и юначки су се у томъ рату показали, служеѣи са своимъ оружиѣмъ о свом лебу, у

*) Овај Дамяновиѣъ сачинио в и у Венецији год. 1751. печатати дао велику Аритметику на црквено-словенскомъ езѣку одъ кое се еданъ примѣракъ у Библиотеки сомборске ербеке читаонице налази.

своёмъ одѣлу и безъ сваке плате. У томе рату предводіо в Срблѣ горепоменутий Іованъ Дамяновићъ капетанъ сомборскій, а Бунѣвце предводіо е капетанъ Марко Марковићъ сынъ оногъ Матіе, подъ управомъ суботичкомъ обр-капетана Якова Сучића. Офицери сомборске войске у овоме рату были су ови: Гаврило Павловићъ, Михаило Плетикосићъ, Станов Радишићъ, Іованъ Лалошевић (овай е у рату томъ погинуо), Мартинъ Парчетићъ, Трифонъ Лукићъ, и други. Одъ протихъ войника одликовали су се юначествомъ своимъ найвећма: Каралићъ, Мороквашићъ, Ковачићъ, Радишићъ, Коньовићъ, Белянскій, Іліа Чувардићъ и многи други.

За време овога рата калуђери из намастира Язка пренесу тѣло светога цара Уроша у Сомборъ. Народъ сомборскій дочека е' великомъ чашћу ове свете мошти на капи свога шанца, и оне су у Светопретечевој цркви годину дана обштемъ почитанію изложене, а по свршетку рата опеть у Язакъ пренесене быле.

Године 1740. ступи на престолъ унгарскогъ краљвства и свію наслѣднихъ земаля' аустрійскіхъ на основу санкціе прагматичке единица императора Карла II., Маріа Терезія, у той надежди да ће супругъ нѣнъ Францъ Лотарингійски за нѣмачкогъ императора избранъ быти. Али бурна времена по народе аустрійске настуне ерь Баварска, Прусія и друге нѣмачке државе подигну рать противу царице Маріе Терезіе. Царица обрати се на народе у Унгарској живеће и поиште помоћ одъ нѣи, и великаши ове државе на своіой діети доиста сваку помоћ свѣтлой царици обреку обеѣзши се животь и крвь за закониту владѣтельку свою положить. На истои діети год. 1741. члан. 18. заключе великаши и посланици Унгарске, да се укину сва воена србска окружія, и да предѣлъ поморишки, савъ Банатъ и Бачка у провинціално станѣ и подъ власть

унгарскихъ вармежа и спаія поднадне. Услѣдъ овога заключенія имала в прѣстати сръбска поморишка и потиска или бачка краина, и народъ сръбскій имао бы изъ военогъ у провинціално, паорско станѣ преѣти, али извршеніе ове диеталне одлуке до 1745. године у Бачкој ніе се у дѣйство привело. За тыхъ петъ година постояла е дакле и сомборска и цела остала бачка краина. Она в стояла подъ управомъ сегединске воене команде, и придворне сочленишелне комисіе у Бечу, кои су с' мѣстнимъ командантима воєныхъ мѣста дописивали и нѣма заповѣдали. Дописи, кое е помѣнута команда водила, были су на сръбскомъ езикѣ. Цела краина звала се веѣъ около 1745 Потискомъ, ако и естъ сва готово Бачка, подъ тымъ именовъ разумѣвала се. Главни шанцеви были су ови: Канъижа, Сента, Острово (Ада), Сентомашъ, Феудварацъ, Обровац, Товаришево, Богчиновацъ, Брестовацъ, Сомборъ и Суботица.

У ово време преселе се многи сомборски Сръбљи у Сремъ, и у шайкашкій баталіонъ, веѣій део офицера, и сами потомци Бранковиѣви у Сремъ су прѣшли. Села Голубинци и Лађаракъ у варадинской регементи, а Жабалъ и Горный Ковиль или Шанацъ населѣна су понайвише одъ Сомбораца. Архива краине сомборске до 1745. год. однесена е по свой прилицы у Варадинъ или у Митровицу. Осимъ ове сеобе између 1740. и 1760. године многе породице сомборске одселиле су се у Южну Русію. Напротивъ у то исто време доселиле су се нѣке породице сръбске изъ Баранъ и изъ горнѣ Унгарске у Сомборъ. Грци, и Цинцари, кои су као трговци овдѣ се између 1740 и 1790 населили, сасвимъ су се посрбили. — 1744. год. поднадне горня варошъ сомборска са селиштама Буковцемъ, Пинерошомъ и Браѣвиѣемъ подъ властъ камералну и прозове се паорія за разлику одъ долнѣ вароши коя се милитаріомъ звала. Нѣмци те исте године из Аустріе,

Шлезіе и Чешке доселивши се настанили су се у ка-
мералной горњој вароши као пекари, месари, качари,
бравари и друге занатліе.

У седмогодишњѣмъ рату, кои е Марія Терезія
противу выше потентата' водити морала за обдржати
себе на престолу своихъ праотаца, учествовали су
Сомборци последній путъ као крашници, они су за
време тога рата имали у царевой войсци непрестано
по 400 пешака' а двеста коняника. Две трећине тыхъ
войника были су Срби Источне вере, а една трећина
Бунѣвци. Одъ стране Србаля были су ови чиновници
'воени: Јованъ Дамяновићъ капетанъ, Гаврилъ Павло-
вићъ капитенъ-лайтнантъ, Теодоръ Стоячићъ аднаѣъ,
Трифунъ Лукићъ, Станое Радишићъ, и Радивой Вуки-
ћевићъ баряктари. Овай последній погинуо е у Шлезіи.
Одъ бунѣвачке стране споминю се ови чиновници: Иванъ
Башићъ, Мишко Плетикосићъ, Мишко Абрамовићъ Бо-
керовићъ аднаѣи; и Мартинъ Парчетићъ, Яковъ Го-
ретићъ и Марцика Божишаћъ баряктари. Као храбри
юнаци одликовали су се у седмогодишњѣмъ рату ови
Сомборци: Сима Регулашъ, Неделько Обушковићъ, Мія
Ковачићъ, Јованъ Ковачићъ, Миливой Сенѣанинъ, Ми-
ливой Коньовићъ, Пантелія Радоевићъ, Јуриша Тер-
зићъ, Вукъ Вукићевићъ, Груя Маширевићъ и многи
други, коихъ се имена у архиви протопресвитерата
сомборскогъ налазе.

Наредба, којомъ су Сомборци последній путъ као
крашници год' 1744. у войску позвани ова е: „Ор-
деръ. Еіа кралевска величанства Господи капетаномъ
и осталимъ находистимъ офицеромъ на знанъ даіе се.
Како отъ кралѣв. величанства зановѣсть издата на к.
генерала фелдмаршала Палфи, кою истъ заповестъ гг.
фелдмаршъ Славной Потисеской команды издаш, и мы
овде находищисе въ Сѣботици тай исти ордеръ отъ
господина Обершлайтмана Добре примисмохъ, да отъ

наше краинѣ що скоріе може 5 компанія аѣзроковать, то е 600 глава хайдѣка и помарширати горе къ бечу, и тако намъ стои ѣ ордерѣ, дати изъ Сѣботице хоѣе Гд. капетанѣ Зако на Сомборѣ, Брестовацѣ и Сентомашѣ, а Гд. капетанѣ Петарѣ Тулинацѣ низъ потисіе до жабля, и да ѣзмѣ люде собомѣ до Сегедина. Того ради вамѣ кр. Официромѣ заповеда се вамѣ ошро и безѣ свакога отговора, подѣ изгубленѣ пощене, да имате люде такѣ наредити, и шправити да побзимаю себи гѣнце іапѣичета, и оружіе що имѣ іе за потребѣ радѣ марша, а що би дѣгачки пѣшка екеякѣ било, то ѣе се дати ѣ Сегединѣ отѣ магазина кр. А и мы от овѣд походимо ѣ Сегединѣ команди, да гледамо що іе к' маршѣ потребито, и хоѣете таки примити ордерѣ отѣ команде ѣ кои ѣете данѣ с' компаніями бити у Сегединѣ, а офицери биѣе именовати кадѣе маширати, а колико люди потребито можете знати колико е кои шанацѣ пролетосѣ дао, отѣ те сѣме треѣи тал запада ѣ кога тамбѣрѣ неима, нека тражи гдегоде знаде, и тай маршѣ како ми находимо до 10 дана маширати. Зато вамѣ се Господо Офицери заповеда савѣ посао да оставите и затимѣ найпре да гледате що скоріе. ѣ Сѣботици 5 Октомвріа 1744. Петарѣ Тулинацѣ капетан. "

Меѣутимѣ Сомборци и остали Бачвани измеѣу годиве 1740. и 1745. добыали су по свой прилици одѣ новоуреѣене вармеѣске власти у Баи позивѣ, да се вармеѣской власти подчине, али Сомборци нису хтѣли овоме позиву слѣдовати, и кадѣ су год. 1745. одѣ придворне ц. кр. сочленителне комисіе налогѣ добыли, да се или вармеѣи подчине, или ако у войничкомѣ станю заостати желе, да се одма у Сремѣ селити имаю, онда се саставу сомборски милитари и изберу за посланике свое Стефана Радоевиѣа, Атанасія Стойшиѣа и Мартина Парчетиѣа, коима даду пуномоѣіе да кодѣ придворныхѣ власти у Бечу и предѣ самомѣ

царицом сомборске общине желъ предложе и како устмено тако и писмено доставляю. Пуномоѣе са близу 300 подписа издато е у два екземплара, одъ коихъ е еданъ на сръбско-словенскомъ, а другій на садашнѣмъ црквено-словенскомъ языку, али су оба два едногъ и истогъ садржая, само што подписи неслѣдую едчимъ и истимъ редомъ. Овай спомянкъ письменый храни се у архиви сомборскога поглаварства, а я га у своіой кнѣжници у доставѣрномъ препису имамъ, одъ куда га ево садъ саобщавамъ :

„Понеже всевысочайшимъ ихъ во Хунгаріи и Бохеміи цесаро королевскаго величества именемъ Ѡ высокославно установленія сочленителніа придворніа комисіи, намъ всемъ Ѡбще и шобитимъ жителемъ и милитаромъ Сомборскимъ предъ краткимъ временемъ шстръ заповедило и сице наложило се есть, да кижди безъ найманшега изытия, нехотевый токмо комитатской юрисдикціи подчинити се, но Іакоже до нинѣ тако и въ бѣдѣщая веѣяснѣйшемъ домѣ Австрискомъ со шрѣжимъ и убо слѣдующе стопамъ прадедовъ Ѡцевъ же своихъ слѣжити желающе, со шставленіемъ всего своего недвижимаго имѣнія и Сомбора собственною многю кровъ Ізливашою Силою Ѡ Турскихъ рѣкъ истргнѣтаго, и Ѡ насъ милитаровъ вѣще со 70 лѣтъ ѣживавшаго, изити, и всемъ со всеми коликими преселявати се имать. Сие же шбаче Іако противъ всевысочайшаго интереса веѣяснѣйшаго дома Австрискаго, тако и противъ тенора Ѡ преставших се трѣхъ римскихъ императоровъ и мажарскихъ королевъ Левполда, Іосифа прваго и Карола шестаго все блаженнѣйшиа памяти, всемилостивейше намъ дарованихъ Ѡ нынѣ же Благополѣчно царствующаго цесаро королевскаго величества Благодатнейше соштвержденихъ шщепенародныхъ привилегіахъ намъ быти видит се. Того ради, и за еже Ѡ сюдѣ приистекшемъ Ѡчествѣ

нашемъ шщемъ Сомборо-Милитарскомъ при всеблагославнейшемъ Дворѣ Австрисккомъ надѣмою цесарокралевскою благодатию уврачевати се, вси шще единогласно и единодушно Стефана радоевиѣа, Аѳанасіа стойшиѣа, николъ парчетиѣа за депотирте и полномощнике наше избрахомъ и таковымъ началомъ таковіа наредихомъ и потврдохомъ, — Іако да они вся имъ ѿ насъ въ комисіи даннаяя все высочайшемъ интересъ и шбщаствѣ нашемъ ползѣмая, Іако высочайшимъ дикастеріамъ, тако по случаяю и самимъ цесарскимъ величествамъ во име всехъ насъ zde се подписавшихѣ, словесно и писменно толико прилежнее предлагати и солицитовати имѣтъ елико покорнѣйше и нижайше превасходніа инстанци просимо, І слезимо, за еже не тако предреченнаја лица за законніа ѿ насъ торжественно избратіа и наименоватіа депотирти и полномощніики признати, но такожде и вся ѿ нихъ писменно и словесно предлагаема, аки ѿ собственныхъ устѣ нашихъ милостивѣйше и всеблагодатнѣйше слышати Благоволяли бы. Шкоже и мы вси болшаго ради вѣроятіа подписѣмо се и печати крестами же нашими собствено рѣчними потврждауемъ. Въ шанце въ потиской крайнѣ ситѣиратомъ СомБорѣ.“ Подписано е као што рекосмо до близу 300 сомборскихъ жителя али сви едномъ рукомъ, кодъ свакога имена стои крстъ, а кодъ неколицине у место тога ударени су печати

Изъ овога пуномоѣія само се толико види, да Сомборци нису были ради селити се, нити подѣ вармеѣу подпасти, и да су на основу србскихъ народныхъ привилегія молили кодъ двора неке правѣце. Кое су те правѣце и повластице они искали изъ писма тогъ незна се, али изъ доцнѣихъ акта, види се да су Сомборци желили за свое воене заслуге или право слободнячко, као што га Іазиги и Кумани имаю, или пакъ право слободне и кралѣвске вароши. (Продужиѣ се.)

Парамитне.

II.

Ноев гавран.

Жельно изгледаше Ное из пловећег ковчега, оће ли се где суво указати; а кад далеко негде преко вода врхове брда опази, он све птице позва говорећи: „Ко ће нам од вас вестник бити, дал' ћемо се скорим избавити?“ Одма се поче гавран са виком отимати, да он посланик буде, ер из далека осећаше, да ће тамо жельне за њега ране бити; и тек Ное прозор отвори, а гавран прну и одлети, и никад више натраг недође, Неблагодарни, забораваи на избавитеља свогъ, и на свое обећанъ, паде и као прилепљивъ остаде на мрцини. Али га и каштига немимовиђе.

Воздух бияше још пун загушљиви пара, и грдна изпареня маглише се изнад трулећи лешина; ове му замаглише лице и оцрнише пере.

У каштигу оне неблагодарности и забораваности постаде му и намет тамна, те ни свое деце непознае, нити се радуе с њима, него устрашен од њиове ругобе бежи од њи и оставља их. Неблагодарни рађа неблагодарне, и никад оногъ сладкогъ радованя не дочека: благодарности свое деце.

III.

Нова голудица.

Осам дана изчекиваше отац новoga света на повратак гаврана, а онда опет своя ята позва, да поузданиег посланика избере. Боязљива му слети голубица на раме, и прими се посланства.

„Гери верности — рече іой Ное — ти ћеш нам добру вест донети, ал како ћеш незнан пут учинити и посланство извршити, ако ти крила малакшу, а бура те увати и у мутне таласе смрти баџи? Још се твое чисте ноге клоне од блата, а езику е твој нечиста рана отужна; па ко ће ти снаге дати?“

„Ко и другим уморнима снагу и немоћнима крепост дае, он ће е и мени дати“ — рече голубица. „Пусти ме отче, да ти ја радостнију вест донесем!“

Ное е пусти, и она одлети, и леташе на све стране тражећи а неналазећи ни својим бистрим оком игде сува догледајући, док іой се на едаред райска брда са својом дивномъ зелени неуказаше. Брда ова немогоше потопске воде прелити. Радостна голубица полети к' њима; нъойзи невиной небияше приступ закраћен; и дошав ту паде и одмори се; а ту една лепа маслина цветаше, и голубица одкр'а гранчицу едну, и окренљна врати се натраг, и постави е спавајућем Ною на недра. Ное се пробуди од сна, и по мирису осети райску гранчицу. Нъгово се срце окрепи и сви се нъгови обрадоваше најпре той зеленој гранчици, а мало затим и суву, кое опазише у потврћенъ радостне вести голубове.

Од то доба оста голуб вестник милости и мира; са перемъ, сјайносоју и невиносоју рая, когъ приликомъ овогъ посланства виде сјаћи се одонда и данас и довека.